

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Dubium II. An & quando desideria & delectationes sint peccata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42521

re in talia consentire, hinc illa statim post
 mnum detestamur, ergo signum est non adesse
 somno libertatem requisitam ad ageandum hu
 mano modo, idque probat etiam consensus
 mnum hominum, qui aliquid in somno factum
 non imputant ad culpam vel pœnam, meritum
 vel demeritum, nisi fortè propter causam an
 positam. Quòd si aliquando fuerit in somno pl
 ne & constans ratio vel libertas, uti aliqui di
 cunt de Salomone & B. Virginæ, hæc sunt facti
 per extraordinarium concursum Dsi & per spe
 ciales dispositiones in sensibus & organis à Deo
 causatas.

DUBIUM II.

*An & quando desideria & delectationes sint
 peccata.*

» **P**ER desiderium intelligitur voluntas, inten
 » tio, vel propositum efficax rei malæ: pro
 » delectationem verò, simplex amor & comple
 » centis objecti cogitati, fruendo ejus dulcedine
 » absque desiderio executionis: soletque dici mo
 » rosa, non à mora temporis, cum momento
 » possit perfici; sed quòd voluntas, post plenam
 » advertentiam rationis, ei immoretur.

ARTICULUS I.

Quale peccatum sit desiderium malum.

» **R**Esp I. Desiderium absolutum, sive cogita
 » tio cum voluntate consentiente absolutè
 in

in peccatum aliquando perpetrandum, aut in
perpetrato complacente, habet eandem spe-
ciem ac malitiam peccati mortalem, vel venia-
lem, quam habet actus exterior, in quem fertur.
Est communis, & constat ex *Matth. 5. Qui vide-
rit, &c.* Ratio est, quia actus interior habet suam
bonitatem & malitiam ab actu externo, tan-
quam objecto. Ita commun.

Resp. II. Desiderium cum consensu conditio-
nali, quo quis aliquid concupiscit, sub tali con-
ditione, quæ omnem malitiam objecti auferat,
non est peccatum, saltem mortale: v. g. velle
prædari, si à Deo mihi permetteretur; si Judex
essem, malefactorem istum occiderem. *Valent.
To. 2. d. 6. q. 4. p. 4. Sayrus, Salas in 1. 2. tra. 13. d.
16. f. 27. Vasq. 1. 2. d. 116. c. 2.* Si verò conditio
malitiam non auferat, est peccatum: ut v. g. si
cogites, si non esset infernus, mœcharer; si non
essem Religiosus, fornicarer; si non haberem
rationem mei status, ulciscerer, occiderem te.
Item, si id mihi fecisses in adolescentia, vel an-
tequam Religionem ingrederer, vindicarem,
(intellige, si dum hæc dicit, habeat affectum
vindicæ sumendæ, si esset in tali statu, secus e-
nim est, si tantum ostendat, quid facturus fuisset
in alio statu) *Bon. de Mat. q. 4. p. 8. n. 9.* Ra-
tio responsionis est, quia etsi consensus condi-
tionatus nihil ponat in rerum natura ex parte
objecti voliti, in voluntate tamen ponit affe-
ctum committendi illud peccatum, præcisâ
conditione non auferente malitiam; ac proin-
de talis erit culpa, qualis esset illud amare abs-
que conditione, *Cajet. Sanch. 1. mor. c. 2. Vasq. Lay
1. 1. t. 3. 6. 6. n. 10.* Ex quibus resolvuntur hi Casus:
I.

I. In omnibus, solo jure positivo prohibito
 licitum est desiderium cum conditione hac
 prohibitum non esset, v. g. ederem carnes die Ven
 ris, si Ecclesia non vetuisset. Ratio, quia cond
 itio omnem malitiam, quæ à sola prohibition
 est, aufert. Azor l. 4. c. 6. q. 10. Sanch. l. 2. c.
 Vasq. cap. 2.

II. Idem valet in prohibitis quidem jure
 naturali, licitis tamen in aliquo casu aut statu, si
 pro conditione apponatur, v. g. occiderem
 trum, si Deus mandaret: suspenderem furem
 si essem Judex; ducerem uxorem, si liceret,
 non essem Sacerdos, si essem liber à voto. Ra
 tio, quia hæc sub illo statu sunt licita. Rectè
 men monet Sa V. Peccatum, hujusmodi deside
 ria esse periculosa, & vitanda, atque, ut ait C
 jetan. ibidem, esse fatuas & diabolicas tentati
 ones, Lay. supra.

III. Et si idem quidam, ut Caj. Sal & Vasq. u
 versim affirmant de omnibus jure naturæ,
 simpliciter prohibitis, si conditio impossibi
 apposita tollat rationem peccati ab objecto,
 si dicas, si non esset peccatum, fornicarer, &
 quod tunc consensus non videatur ferri in ma
 lum; probabilius tamen videtur, quod doc
 Azor, Sanch. & Lay. esse peccatum; eò quod
 intrinsecè malum; nec malitiâ suâ (quæ in con
 sensum circa tale objectum traheret, nisi D
 lex arceret) exui possit; ideoque voluntas fer
 tur in malum. Quod tamen intellige, si efficac
 ter feratur, quia si tantùm sit significatio pro
 pensionis naturalis in illud objectum, non
 peccatum. Sanch. l. 1. moral. c. 2. n. 25. Laym. n.
 V. Lugo de Pœn. d. 16. à n. 376.

IV. Gaudere & delectari de opere malo, sub conditione, si liceret, v.g. in prædictis desideriis efficacibus illicitis, quando conditio est possibilis, etsi possit excusari à peccato, secundum quosdam Doctores, si fiat tantum secundum appetitum rationalem sive voluntatem, secluso omni alio periculo consensûs illiciti & turpis motûs; (qui tamen quia communiter & connaturaliter sequitur, vix tutum videtur in praxi) non potest tamen excusari, si sit delectatio voluntaria appetitûs sensitivi, quæ propriè delectatio dicitur, fitque communiter cum aliqua alteratione corporis. Ratio discriminis est, quia voluntas potest ferri in objectum abstractum à malitia, cum sequatur intellectum, cuius est abstrahere; appetitus verò, quia sequitur imaginationem, non fertur in objectum sub aliqua certa conditione statûs vel temporis apprehensum, sed ut est in se; ideoque talis delectatio est de objecto absolutè malo. V. Lay. & Bon. de Mat. q. 4. p. 8.

A D D E N D A.

Q. 16. An concupiscentia sit peccatum vel causa peccati. R. Hæc questio accuratiùs tractanda est contra Bajum & Jansenium, qui dixerunt omne, quod est à concupiscentia, esse peccatum: & imprimis supponenda sunt aliqua, deinde explicandum, quid re ipsa & physicè sit concupiscentia, ac tum faciliè erit respondere ad questionem propositam.

§. 1. Concupiscentia, habet multas significaciones, nam aliquando significat 1. actualem appetitum boni, sic Sapient. 6. laudatur concupiscentia

scientia

scientia sapientia, utique tanquam bona & honesta. 1. Potentiam appetitivam bonorum sensibilem, & sic etiam non est mala, cum sit futura in beatis, quos etiam delectabunt bona sensibilia suum. 3. Id, per quod ferimur in bonum sensibile contra rectam rationem, & de concupiscentia in hoc sensu procedit questio: sic autem sumpta quandoque significat potentiam, quandoque actum; sumpta pro potentia alio nomine dicitur fomes peccati, & est inclinatio radicalis in bonum delectabile contra rationem: sumpta pro actu, est motus aliquis seu inclinatio actualis illius potentia, tendens in bonum delectabile contra rationem: ad vitandam autem confusionem, per concupiscentiam plerumque intelligimus potentiam, nisi aliud colligatur ex contextu.

68. §. 2. Suppono hominem potuisse à Deo creari in pura natura, id est, sine ullo dono gratuito cum solis perfectionibus naturalibus, natura enim de se est bona, ergo secundum se creabilis à Deo; & cum dona gratuita sint gratia, non sunt debita, ergo sine eis creari potuit natura. Ideo Pius V., Greg. XIII. & Urb. VIII. damnarunt sequentes Baji propositiones, 26. Integritas primae creationis non fuit debita humanae naturae ex creatio sed naturalis conditio. 55. Deus non potuisset in initio talem hominem creare, qualis nunc nascitur. Homo autem sic in puris naturalibus constitutus &c. habuisset animam cum suis potentiis spiritualibus, item corpus cum facultatibus sensibilibus & naturalibus earum inclinationibus, ut fuse ostendit Suarez. in prolog. 4. de gratia c. 2. de peccat. d. 9. s. 2. 5. cum enim in ea suppositione

fitione fuisset futura eadem natura, quæ nunc
 est, habuisset easdem potentias & facultates na-
 turalis, hinc pura natura includeret pugnam
 appetitûs contra rationem, nam cum delectabi-
 lia naturaliter plus trahant, & è contrâ omnis o-
 peratio virtutis sit difficilis, naturale est, ut ap-
 petitus sensitivus, qui tendit in solum objectum
 delectabile, pugnet cum ratione, quæ abducit à
 delectabilibus sensuum ad honestatem virtutis.

§. 3. Præterea supponendum est cum *Suar. de* 69.
opere 6. dier. l. 3. c. 17. n. 9. Adamum, ante-
 quam peccaret, habuisse gratiam, imò primo in-
 stante suæ creationis fuisse sanctificatum per gra-
 tiam & habitus supernaturales, deinde accepisse
 à Deo cætera dona, quæ simul cum gratis & do-
 nis supernaturalibus constituiebant statum inno-
 centiæ & iustitiæ originalis, quæ dona præcipue
 erant immunitas ab errore, à veniali, à morte, à
 miseriis vitæ & passionibus supponantibus ma-
 lum, uti refert *Suar. in proleg. 4. de gratia c. 3.*
 quemdiu autem fuit hic status innocentie, tam-
 diu pars hominis superior perfecte subiecta erat
 Deo, & tum quoque pars inferior per speciales
 Dei gratias & dona perfecte subiciebatur supe-
 riori, ita ut nullus pravus motus concupiscen-
 tiæ posset libertatem voluntatis prævenire, uti
 probat *Suar. in op. 6. dierum l. 3. c. 12.*, sed su-
 perveniente peccato originali, per quod pars su-
 perior se opposuit Deo, factum est consequenter,
 ut subtractis illis Dei gratiis & donis pars infe-
 rior sibi relicta pugnet contra superiorem, quod
 facis experimur, & notat Apostolus ad Rom. 7.
Ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati:
de ad Galat. 5. v. 7. Caro enim concupiscit adver-

sus spiritum, spiritus autem adversus carnem, hec
 sibi invicem adversantur: hinc S. August. l. 1. de peccat. remiss. ait, quando ergo peccavit Adam, tunc
 corpus gratiam perdidit, quæ ejus animæ omni ex
 obediebat.

70. §. 4. Concupiscentia non est nec includit mor-
 bidam aliquam qualitatem, per quam homo
 clinetur ad solum bonum iahonestum, ita
 larm. de amiss. gratiæ l. 5. c. 15. Suar. prolog.
 de gr. c. 8. à n. 11. Requesenius in select. qq n. 1.
 Maurus l. 5. q. 37. n. 26. aliique communiter
 Prob. 1., quia talis nunc secundum naturam
 scitur homo, qualis fuisset in statu puræ natu-
 ra in quo habuisset concupiscentiã & non habu-
 set illam morbidam qualitatem, ergo concu-
 piscencia non est nec includit illam morbidã
 qualitatem. Min. constat ex n. 68. & magis firmabitur
 n. 71., & asseritur ab adversariis morbidam
 qualitatem supervenisse per peccatum originale.
 autem etiam probatur, cum ex damnatione
 pos. 55. Bajanz, Deus non potuisset talem ab
 create hominem, qualis nunc nascitur, cum ex Trid.
 5. in decreto de pecc. orig., ubi loquens de
 tatione per peccatum facta in homine, mem-
 tantum de amissione justitiæ & statûs origi-
 ne perfectionum ex ea provenientes: Et id
 dicunt SS. PP., Evubuerunt primi parentes post
 satum, inquit S. Aug. l. 2. de nupt. & concu-
 quando post inobedientiam suam inobediencia mem-
 sensuerunt, quia amiserunt donum integritatis. l. 1.
 c. 6. Homo inobediencia suæ malum sensit, quando
 bi retributam dignissime inobediencia suæ carnis
 venit. Et l. 5. contra Julian. c. 3. Concupiscentia
 na peccati est, quia reddita est meritis inobediencia, et

ex mente Ecclesie & PP. talis nunc quoad naturam nascitur homo, qualis fuisset in statu puræ naturæ. 2. Hæc qualitas non est acquisita per actus proprios, ut patet, cum infantes ante omnes suos actus habeant concupiscentiam: nec est impressa nobis & causata demeritorie per peccatum Adami, quia posterius per inobedientiam Adami tantum incurrerunt privationem donorum gratuitorum, sicuti per illius obedientiam illis collata fuissent sola dona gratuita, hinc S. Hier. apud Suar. de pecc. d. 9. f. 5. n. 3. ait, nos hoc perdidisse in Adamo, quod recepimus in Christo, in quo recepimus sola dona gratuita; Et ratio est, quia pactum cum Adamo fuit tantum de transfusione bonorum indebitorum, ergo peccatum Adami non merebatur impressionem talis qualitatis. 3. Si per originale contraheretur talis qualitas, ergo pueri decedentes in solo originali haberent eam, & per eam postea actus inordinatos in resumpto corpore, ut alii homines, consequens est contra S. Th. q. 5. de malo a. 3. in corp., ubi docet eos non esse habituros actum inordinatum, & in 2. dist. 33. q. 2. in corp. & ad 5. dicit eos non fore separatos à Deo, quantum ad separationem naturalium bonorum, sed de Deo gavisuros naturali cogitatione ac dilectione. 4. Talis superaddita qualitas est frustranea, quia sine ea habetur concupiscentia, ut iam dicitur.

§. 5. Concupiscentia, physicè loquendo, est entitas appetitus sensitivi, cum negatione perfectæ subordinationis ad rectam rationem. Hæc videtur esse mens S. Th. q. 4. de malo a. 2. ad 4. *Concupiscentia est ipsa pronitas vel habitus ad concupiscendum.*

piscendum, quæ est ex hoc, quòd vis concupiscibilis
 perfectè subditur rationi, sublato freno originalis
 stititæ: Et probatur, nam includit entitatem app
 titûs sensitivi, qui sufficienter est radix inelicit
 tionis ad bonum delectabile, exclusâ qualitate
 superadditâ; non est tamen sola entitas app
 titûs, cum hæc sine concupiscentia fuerit in Ch
 sto & in Adamo pro statu innocentie, ac etiam
 futura sit in cælo, ergo præter illam debet
 quid includere, habitâ autem simul negatione
 perfectæ subordinationis ad rectam rationem
 quam subordinationem in statu innocentie
 habent gratiæ & specialia Dei dona, jam habet
 radicalis inclinatio ad bonum delectabile con
 tra rationem, secundùm dicta n. 68. & 69., et
 in his duobus physicè consistit concupiscentia

Obji. 1. SS. PP. dicunt Angelos non esse
 neratos in naturalibus sed solos homines. Sim
 liter Trid. suprâ dicit hominem in deterius
 commutatam, ergo cum homini nulla potestas
 naturalis sit sublata, debet aliquid defectuosum
 esse impressum. Conf. nam S. Aug. & S. Th. apud
 Maurum. n. 31. clarè admittunt talem motum
 dam qualitatem naturæ superinductam. R. T.
 tum volunt perdita esse dona gratuita, per quod
 pars inferior non poterat reluctari superiori,
 rectè Suar. prolog. 4. de gr. c. 8., quod vulgè
 non est in Angelis, in quibus defectu appetitus
 non poterat esse rebellio partis inferioris contra
 superiorem. Ad Conf. vocari à S. Aug. motum
 dam qualitatem vel affectum, re ipsa autem est
 ipsam naturalem inclinationem sensualitatis
 riatam, non per positivam tabem, sed ex caritate
 tia justitiæ originalis: & eodem modo S. Th.

q. 82. a. 1. vocat peccatum originale habitum corruptum, in quo sit aliquid positivum, ipsæ videlicet potentie animæ non bene dispositæ, & aliquid privativum, nimirum deordinatio ex carentia iustitiæ Originalis.

Obji. 2. Est nunc poena peccati habere talem concupiscentiam, ergo debet esse aliquid plus quam appetitus & negatio donorum gratuitorum. R. Est poena ratione sui, n., ratione denudationis à donis gratuitis, c. ant. & n. conseq. Quod ratione sui non sit poena, patet, nam fuisset in statu puræ naturæ, uti n. 62. dictum est, nec tamen in illo fuisset poena peccati, quod tum potuisset abesse, & ideo S. Aug. l. 3. de lib. arbit. c. 20. ait hanc spoliationem doni gratuiti esse poenam, non quia homo factus est malus, sed quia in poenam peccati desit esse melior: unde rectè infert Suarez. de pecc. d. 9. s. 5. n. 7., hominem in parisi naturalibus & hominem nunc, quoad hoc punctum, non aliter differre, quam sicuti homo nudus differt à denudato: quod autem consequentia non teneat, patet in simili, nam mors est nunc poena peccati, & tamen eadem naturaliter obvenisset in statu puræ naturæ, nec fuisset poena peccati.

§. 6. Certum est concupiscentiam esse causam 720 peccati, nam Jacob. 1. v. 14. dicitur, unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus; & probat experientia, quia ex concupiscentie motibus sæpe fiunt peccata, quæ non fierent, si illi abessent: quamvis enim concupiscentia directè non agat in voluntatem, tamen variè eam ad peccatum trahit, imprimis obnubilando intellectum, qui dum sentitur vehemens delecta-

tio, rapitur ad considerationem illius boni
 fibilis, & impeditur à consideratione honeste
 oppositæ: Deinde dissipando vires animæ, quæ
 vehementiore motu sensibili distracta, infirmum
 est ad formandum vel audiendum rectæ ratio-
 nis iudicium: Denique propter sympathicam
 quandam inclinationem partis superioris ad
 feriores, cum enim intellectus omnia cognoscit
 dependenter ab imaginatione, sicuti quod præ
 imaginatio, naturaliter sequitur intellectus,
 quod præit appetitio, naturaliter amat sequi
 luntas.

73. §. 7. Concupiscentia non est formaliter pec-
 catum. Pater, quia concupiscentia remanet post
 Baptismum, qui tamen tollit omne hoc, quod
 est peccatum, uti definit Trid. supra his verbis
 Manere autem in baptizatis concupiscentiam vel fer-
 rem, hæc S. Synodus fatetur & sentit, quæ cum
 agonem relicta sit, nocere non consentientibus sed
 ter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non tollit
 hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus
 catum appellat, S. Synodus declarat Ecclesiam Ca-
 licam nunquam intellexisse peccatum appellari, sed
 verè & propriè in venatis peccatum sit, sed quia ex-
 cato est, & ad peccatum inclinat: Si quis autem con-
 rium senserit, anathema sit. Idem constat ex
 mnatione propositionis 14. Bajanz, Concupis-
 tia carnis in venatis relapsis in peccatum mortale
 quibus jam dominatur, peccatum est. Idem tenet
 pressè S. Aug. L. de nup. & concupis. c. 13. Con-
 cupiscentia vocatur peccatum, quia peccato facta
 sicuti vocatur lingua, locutio, quam facit lingua. Idem
 habet pluribus locis apud Bonæ-Spei de pecc. d.
 d. 2. Eandem veritatem probat Bellarm.

C. 7. & seqq. Ratio autem jam est infirmata, quia concupiscentia non est de se mala, imò posset esse à Deo, qui secundùm dicta n. 68. potuisset creare hominem in pura natura, qui à Deo habuisset concupiscentiam.

Respondet Novis, apud Reques. n. 221. Deum potuisse creare hominem cum concupiscentia, sed non cum prædominio contra rationem, nec cum inclinatione appetitûs ad inhonesta, præponderante contra inclinationem voluntatis ad honesta, uti nunc fit. *Contra* est, quòd malè supponatur concupiscentiam ratione Originalis præcisè ita vehementer inclinare, si enim in quibusdam hominibus fortiùs inclinet, præsertim ad peccata carnis, est, vel ratione peccatorum personalium, quæ commiserunt, vel ratione maiorum habituum, quandoque etiam sine formali peccato acquisite, sic enim innocentes pueri, perpetuo amentes, invincibiliter ignorantes malitiam, inducti per alios, aut qui aliter assuescerunt naturam ad talis, vehementer inclinatur ad ista peccata: Est quoque non rarò major in uno quàm in alio inclinatio ad quædam vitia, ob diversitatem organorum vel temperamentum: De cætero concupiscentia, quantum est ratione Originalis, licet naturaliter plus inclinatur ad objectum delectabile, quod est affinius inhonesto quàm honesto, tamen manet sub potestate rationis, ut coerceatur, & sæpe sine magna difficultate, uti patet in plurimis hominibus, qui innocenter educati, etiam postea, quando natura est apta generationi, vix sentiunt ullos stimulos, usquedum infeliciter de his audiunt aliquid vel casu experiantur.

Obji. 1. Quod est contra rectam rationem, peccatum, sed concupiscentia est contra rectam rationem, ergo. R. n. min., nam tantum est ad actum, qui sunt contra rectam rationem, unde sicuti homo incitans, aut habitus inclinans ad peccatum, non ideo sunt peccatum, ita concupiscentia.

Inst. 5. Aug. contra Julian. l. 5 c. 3. ait, Concupiscentia carnis, adversus quam concupiscit bonus virus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis, & poena peccati R. Intellectus esse radicaliter peccatum, propter actus, qui causat, & sunt peccatum, si voluntas consentit.

Obji. 2. Concupiscentia est formaliter mala, quia contradicit rectitudini naturae rationali, ergo est peccatum. R. Formaliter contradicit rectitudini n., radicaliter c., sed non ideo formaliter peccatum, sed tantum causa peccati secundum dicta n. 72.

Inst. 1. Concupiscentia est materia pudoris, uti habet S. Aug. De rupt. & concupis. l. 1. c. 1. ergo est formaliter mala. R. Concupiscentia sumpta pro potentia, est materia pudoris, sumpta pro actu, c., sic pudet nos peccati, non potentiae peccandi.

Inst. 2. Melum est, quod expugnatur, uti habet S. Aug. contra Julian. l. 3. c. 3., sed homo debet expugnare concupiscentiam per continentiam, ergo. R. Homo debet expugnare actus inordinatos concupiscentiae, non autem potentiam concupiscendi; & eodem sensu ratio expugnat voluntatem, faciendo ne consentiat in actus malos.

Inst. 3. Concupiscentia ob nullum finem bonum

num expeti potest, ergo est culpa, si enim esset tantum poena, omnis poena potest ob bonum finem expeti. R. Concupiscentia expeti posset ad pugnam, victoriam & majus meritum. Sed etiam falsum est omnem poenam posse expeti, nam ignorantia eorum, quæ ad salutem sunt necessaria, est poena, nec tamen potest expeti: & idem est de damnatione æterna.

Inst. 4. Conscientia & concupiscentia pugnant inter se, sed duo bona inter se non pugnant, uti habet S. Aug. l. 4. contra Julian. c. 13., & l. 5. c. 7. ait, Nulla pugna est sine malo, sed quando pugnatur, aut bonum pugnant & malum, aut malum & malum, aut si duo bona pugnant, ipsa pugna est magnum malum, sed conscientia est bona, & pugna conscientie contra concupiscentiam non est mala, ergo concupiscentia est mala. R. n. min., nam bonum virginitatis & conjugii, bonum paupertatis & proprietatis pugnant; similiter pugnant potentia amandi & potentia odiendi Deum, & tamen nihil horum est malum: si vis, distingue, pugna inter duo bona est mala, pugna actualis contra præscriptum potentie, cui debet obedire, & pugna radicalis seu potentia pugnandi, data cum subordinatione, ut inferior potentia obediat superiori, n.

Inst. 5. Omnis potentia ideo est bona, qui habet saltem aliquos actus bonos, sed concupiscentia nullos habet actus bonos, quia S. Aug. supra l. 4. c. 1. docet concupiscentiam in Sanctis nullos actus bonos exercere, ergo. R. i. n. maj., quia per hoc potentia est bona, quod possit habere actus bonos; sic voluntas demonum in se bona est, licet nullos actus bonos habeat: sicuti

autem voluntas dæmonum potuit habere ad
 bonos in statu viæ, ita concupiscentia saltem
 in statu puræ naturæ. R. 2. n. min., nam concu-
 piscencia inclinatur ad delectabile, honestum vel
 inhonestum; si enim obediatur rationi, inclinatur
 ad delectabile honestum, si non obediatur, ad in-
 honestum, quamvis ex natura sua magis inclinatur
 ad inhonestum, quia delectabile plus habet
 inhonesto.

Obji. 3. Quod est prohibitum & tamen datur
 est peccatum, sed concupiscentia prohibetur
 tamen datur, ergo. *Prob. min.*, Est prohibita, quia
 causa mali eadem lege prohibetur, quæ malum
 ipsum. R. 1. Si argumentum valet, ergo volun-
 tas est peccatum & prohibita, quia est causa pec-
 cati, quod est prohibitum. R. 2. Motus concu-
 piscencie sunt prohibiti, ita ut non liceat in eos
 consentire, c, ita ut non liceat eos pati, n, ergo
 pariter causa eorum est prohibita, ita ut non
 liceat eam ordinare ad illos motus, c, ita ut non
 liceat eam causam pati vel habere, n.

Obji. 4. Christus assumpsit omnes humanas
 naturæ miseras, sed absque peccato, ad Hebr.
 atqui concupiscentiam non assumpsit, ergo haec
 non est miseria naturæ sed peccatum. R. Christus
 duas miseras non assumpsit, nempe ignora-
 tiam & concupiscentiam, uti notat S. Aug. super
 l. 5. c. 9., cuius rationem dat S. Th. 3. p. q. 15. a.
 2. & 3., tum quia istæ duæ miseriæ non prode-
 rant ad finem ejus, qui erat redemptio huma-
 num quia oportebat Christum esse plenum ver-
 tute & sanctitate, quibus duobus donis reple-
 gabant ignorantia & concupiscentia. Similiter
 quando dicitur voluisse per omnia tentari, intelli-

lige accommodè, per omnia illa, quæ non dede-
cebant personam Redemptoris.

§. 8. Nequidem actus, quos causat concupi-
scentia, sunt peccatum, nisi voluntas consentiat. 74.
Est contra plurimos hæreticos, quibus favet
Jansenius T. 2. l. 2. c. 14., hinc in indice hujus lo-
ci ponitur, Concupiscentiæ motus indeliberati sunt
peccata; & loco cit. dicitur, Desideria peccatorum
non tantum deliberata, sed etiam talia, quæ rationem
antevertunt, sunt mala, turpia, illicita &c. Alii
apud Tann de pecc. d. 4. q. 8. dub. 3. dicunt tunc
saltem esse peccata; quando ab imaginatione
causantur: sed contra illos omnes est Trid. rela-
tum n. 73. Item damnatio harum propositio-
num Baji. 50. Prava desideria, quibus ratio non con-
sentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita
præcepto, non concupisces. 51. Concupiscentia sive lex
membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sen-
tiunt homines, sunt vera legis inobedientia. 75. Motus
pravi concupiscentiæ sunt pro statu hominis vitiati, pro-
hibiti præcepto, non concupisces, unde homo consentiens
& non consentiens transgreditur præceptum, non con-
cupisces, quamvis transgressio in peccatum non depute-
tur. Idem constat ex damnatione prop. 7. ab
Alexand. VIII. Omnis humana actio deliberata est
Dei dilectio vel mundi; si Dei, Charitas Patris est;
si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est. Idem
docet S. Aug. contra Julian. l. 6. c. 5. Parens est
concupiscentia, partus peccatum, sed concupiscentia non
parit, nisi conceperit, non concipit, nisi intellexerit,
hoc est, ad malum perpetrandum obtinuerit voluntatis
consensum. Et de civit. l. 1. c. 25. Quanto magis
concupiscentialis inobedientia absque culpa est in cor-
pore non consentientis, si absque culpa est in corpore dor-
mientis?

mientis?

mentis? Idem repetit Epist. 100. Et S. Bern. in
intern. domo, c. 8. Non nocet sensus, ubi non est
sensus. Similiter S. Greg. Homil. 16. in Evang.
cit per tria deveniri ad peccatum, suggestionem
delectatione, consensu. Ratio data est à n. 61
quia solâ voluntate peccatur, nec voluntas habet
despoticum imperium in omnes potentias
nam impedire nequit actus phantasiæ, quam
am demon movere potest; nec semper actus
intellectus, quia saltem primæ cogitationes
sunt in potestate nostra; ad imaginationes autem
& cognitiones sequuntur necessitate naturæ
appetitiones sensitivæ, & consequenter con-
mationes aliquæ effectus, etiam reniteate vo-
luntate, uti docet Apostolus n. 69. relatus, &
perientia probat, ergo talia non possunt esse
peccata.

75. *Obi.* 1. Cujus causa est voluntaria, hoc
voluntarium, sed causa horum motuum est
liberæ voluntaria, ergo etiam hi motus. *Prob.* m.
causa horum motuum est concupiscentia, sed
concupiscentia est nobis voluntaria, ergo. *Pro*
min. Concupiscentia est poena peccati originalis
cui autem peccatum est voluntarium, illi etiam
voluntaria est poena, sed peccatum originale fuit
nobis voluntarium, ergo. Hic est Achilles Jan-
senis, quem stravit Alexand. VIII. damnans hanc
s. prop. in statu nature lapsæ ad peccatum mortale
& demeritum sufficit illa libertas, quæ voluntarium
liberum fuit in causa sua, peccato originali & voluntate
de Adam peccantis. Unde, R. 1. Si argumentum
valet, ergo mors omnium quoad corpus, æquiva-
le poena peccati Originalis, fuit voluntaria Ad-
damo & nobis, ergo Adam & quisque nostrum
est

est quo ad corpus homicida sui ipsius. *R. 2.* Cujus causa est voluntaria voluntate propria, hoc est voluntarium, transeat, voluntate aliena, n. intendunt autem adversarii probare, quod tales motus sint personaliter voluntarii, ideoque sint in nobis peccata personalia actualia, quod implicat, quia repugnat peccato personali esse voluntarium voluntate aliena, cum per hoc differat personale ab originali, uti ex *S. Aug. & S. Thoma* observat *Suar.* De pecc. d. 5. l. 4. n. 4. Dixi, transeat, quia quamvis sit voluntaria, si tamen effectus non fuit in ea intentus vel praevisus, non ideo est voluntarius, uti dictum est à n. 30. Jam verò patet illos effectus non esse à nobis praevisos, nec forsan ab Adamo, aut si ab hoc praevisi sint, tamen voluntas Adami non erat moraliter nostra in ordine ad hoc, ut faceret omnes illos effectus nobis voluntarios.

Obji. 2. Motus illi sunt contra praeceptum, *Non concupisces*, hinc *S. Aug.* de Sp. & litt. c. ult. dicit praeceptum illud non posse in hac vita servari. *R. n. antec.*, nam praeceptum illud prohibet non concupisci voluntarie & liberè, cum debeat esse de materia possibili. *S. Aug.* tantum vult non posse servari in hac vita quoad finem à lege intentum, qui est perfecta tranquillitas animæ & liberatio ab omni inordinato motu, hanc autem statum prius obtinebimus in caelo.

Inst. Negari non potest, quod motus illi sint mali. *R.* Sunt mali, non formaliter, sed obiectivè, id est, non possunt esse objectum honestæ prosecutionis vel complacentiæ, uti nec homicidium ab ebrio factum, quamvis faciens aut

passi-

patiens non ideo in conscientia aut coram Deo
peccet.

Circa delectationem de objecto à malitia
eius, aut si per conditionem separetur malum
addentur plura q. seq.

ARTICULUS II.

An delectatio morosa semper sit peccatum.

76. **R**esp. Si terminetur ad cogitatum opus
lum secundum se, est peccatum mortale
vel veniale, prout ipsum opus mortale
veniale est. Ita comm. ex D. Thom. 1. 2. q. 87. a.
Dixi, secundum se quia si delectatio sit tantum
de ipsa cogitatione, non autem de opere, non
est peccatum, quia sicut cogitatio, v. g. de re
obscœnis, in ordine ad doctriam vel con-
nem &c. bona est, cogitatio autem de iis
rebus ex curiositate, est mala venialiter, ita co-
sequenter, delectatio de tali cogitatione tan-
quam objecto, non est mala, sed quandoque
bona, quandoque venialiter mala. Similiter
peccatum erit, si delectatio versetur circa ma-
lum malè operandi, non circa ipsum opus ma-
lum, quo modo sine peccato sapienter delectatur
fabulæ, comœdiæ, bella, homicidia, fraudes
furta, lapsus hominis, v. g. ex equo &c. non
secundum se, sed modus furandi, rapiendi, ar-
ficiosus & industrius, modus cadendi inopin-
tus. Laym. l. 1. t. 3. c. 6. n. 2. Ex quibus resolv.
1. Licitum est gaudere, & delectari morose
de effecta bono, secuto ex opere malo, quod
tunc delectatio non est de objecto malo.

II. Si talis effectus secutus sit ex opere secun-
dum se quidem malo, hic tamen & nunc culpa
vacante, ut v. g. quia factum est in somno amen-
tia, ebrietate, inculpabili ignorantia, tunc etiam
de ipso actu licere aliquando delectari, non qui-
dem secundum se, sed ut est causa talis boni ef-
fectus, docent *Less. l. 4 c. 3. n. 105. & 106. ex Vasq. l. 2. d. 105. c. 21.*, v. g. de solutione naturæ fa-
cta in somno. Ratio, quia objectum delectatio-
nis istius non est malum. V. *Bon. de Mat. d. 4 p. 8. nu. 8. Sanch. l. 1. mor. c. 2 nu. 18. Lugo de Pœn. d. 16. n. 389.* Imò adduat, licere aliquando desi-
derare (affectu simplici, & inefficaci desiderio)
ut tale quid fiat sine culpa, v. g. ut in somno e-
veniat naturæ solutio, ob finem bonum: dum
modo desiderium non sit tam intensum, ut tale
quid probabiliter causet, neque sit periculum
consentiendi in talem voluptatem. Ratio est,
ajunt, quia objectum hujus desiderii, aut gau-
dii, non est malum *Vid. Less. & Bon loc. cit.*

III. Non est peccatum, saltem mortale, si con-
juges delectentur appetitu tantum rationali, de
actu conjugii præterito, futuro vel possibili, re-
spectu comparis præsentis vel absentis. Item si
sponsus desideret copulam futuram, aut de ea
delectetur; vel vidua de præterita. Ratio, quia
hi actus habent objectum licitum.

Dixi, appetitu rationali: quia si sponsus aut vi-
dua, voluntariè consentiat in delectationem
sensitivam & carnalem, quæ recordatione co-
pulæ futuræ aut præteritæ naturaliter oritur,
mortaliter peccat, ut docet *Less. n. 110. Bon. Tann. Palaus. V. Dian. p. 3. t. 5. misc. R. 2. contra
Medi. &c.* Quia verò ad supradictam voluntatis
eb-

»oblectationem, sensitiva & carnalis ut pluri
 »mum, imò etiam periculum consensùs in se
 »nicationem, consequitur, oblectationem illi
 »voluntatis in praxi vix locum habere saltem
 »vidua, & sponsa: inter conjuges tamen, mo
 »periculum pollutionis absit, etiam sensitiva
 »& veneream delectationem non esse mortu
 »docet *Fill. Bon. q. 4. Sanch. Less. l. c. d. 1. & Di*
 »p. 2. t. 3. *misc. R. 36.* tum quia status Matrimon
 »hæc excusat, uti etiam tactus impudicos, soli
 »voluptatis causâ institutos: tum quia hæc te
 »dunt per se ad opus conjugale, licet per ac
 »dens opus non exercentur.
 » IV Delectatio morosa de rebus solo jure p
 »sitivo prohibitis non est illicita, modò non fi
 »sub ratione prohibitionis v. g. si Carthusian
 »val alius die jejunii se oblectet de cogitatio
 »carnium, quia non est de opere malo, cum
 »tantum vetet comestionem externam. *Laym*
 »9. *Less. n. 111. & 113.*
 » V. Qui delectationem morosam mortale
 »confiteatur, addere debet circumstantias op
 »de quo fuit delectatio, v. g. in materia iræ
 »fuerit de occidendo fratre, an alio, uno, an pl
 »ribus: in materia carnis, an de conjugata, Ma
 »niali, consanguinea: Quod tamen limitat *Az*
 »Sa V. *Luxuria. Salas to. 2. t. 13. d. 16. f. 6. n. 11*
 »Et. si delectatio feratur in objectum appreh
 »sum secundum totam suam malitiam, non a
 »rem si tantum secundum partem, v. g. in fecerit
 »nam apprehensam ut non suam, non tamen
 »alteri nuptam, velut Monialem; tunc erit
 »probabile esse, ait, delectationes tales redu
 »ad speciem simplicis fornicationis: Ita etiam

Fill. Less. Bon. Dia. Palaus. V. Lug. n. 363. Aliud
 est de ipso opere externo, quod semper fertur
 in objectum, secundum totam suam malitiam;
 aut etiam de desiderio efficaci, quod fertur in
 opus externum secundum se, & ut est à parte rei
 ac proinde est ejusdem cum illo speciei, ideo
 que ejus circumstantiæ semper fatendæ sunt. V.
Auth. cit.

Resp. II. Si quis sine causa & necessitate actio-
 nem exerceat, ex qua intelligit delectationem
 carnis naturaliter orituram, (v.g. ex curiositate
 legit, vel audit turpia) tamen sine directa in
 tentione, & sine periculo consensû, peccat ve-
 nialiter; si verò justam causam habeat, nihil
 peccat. *Vid. supra in 6. pr. l. 3 t. 4. c. 2. d. 4.*

Quæres. An voluntas delectationem carna-
 lem positivè reprimere teneatur.

Resp. Si voluntas plenè tam advertens nega-
 tivè & permissivè se habeat, ita ut nec appro-
 bet, nec repellat, dummodo id non permittat
 ex ipsius delectationis complacentia, nec peri-
 culum sit ulterioris consensûs, probabile est,
 quod docet *Caj. Sanch. 1. moral. c. 12.* non pec-
 care mortaliter, tum quia non consentit in de-
 lectationem; tum quia moraliter est impossi-
 bile omnes illos motus evitare, tum quia ex ju-
 sta causa illos licet permittere, etiam secundum
 adversarios.

Resp. III. In praxi tamen verius videtur, quod
 docet *Vasq. Azor, Less. Bee. l. 1. t. 2. c. 5. q. 5.* sine
 justa causa eis non resistere, esse mortale, quia
 fere semper voluntas est exposita periculo con-
 sensûs; & contrarium credere, est nimia su-
 confidentia & præsumptio. *Moderatè Laym.*

»utramque sententiam probabilem fatetur
 »ait, delectationem videri mortalem, nisi
 »tem actum simplicis displicentiae circa illam
 »cias; etsi efficaciter animum ad alia adven
 »negligas, cum facile possis, & speres te tali
 »do posse depellere. V. Laym. l. 1. t. 3. c. 6.

A D D E N D A.

77. Q. 17. Quid praeterea notandum sit circa delectationem morosam. R. seqq.

§. 1. Delectatio morosa secundum dicta
 1. n. 889, est gaudium quoddam seu complac
 tia, quam quis habet in aliquo objecto, quod
 cere non vult, nec vult à quoquam fieri, attamen
 sibi in illo complacet: Et secundum Ovi
 pecc. controv. 4. n. 5. dicitur delectatio, quae
 dilatationis cordis, secundum illud *Isaia 6. n.*
bis & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor tuum.
 am dicitur lætitia, quia affert quandam qua
 titudinem cordis, uti notat *Alb. M. De motu*
animal. l. 1. c. 1. Potest autem delectatio morosa
 esse bona vel mala, prout objectum illius est
 num vel malum, usus tamen nunc obrinuit
 sumatur pro delectatione mala. Item potest
 vel de objecto turpi, quale est fornicatio, vel
 objecto non turpi attamen malo, vel intrinsic
 ratione sui, uti est occisio inimici, vel tantum
 trinsicè ratione prohibitionis, uti est comed
 carniū die Veneris. Quod autem dicitur
 delectatione morosa circa objectum malum
 idem cum proportione intelligi debet de trit
 tia morosa circa objectum bonum, uti siq
 erissetur de gloria Dei, de bono proximi, de
 bono posito à se vel alio. Cur autem talis delectatio

etatio appelletur morosa, dictum est l. 3 p. 1.
n. 389.

§. 2. Bene distinguenda sunt hæc 4., delectatio de malo, delectatio de cogitatione mali, delectatio de cogitatione mala, delectatio de modo, quo fit malum. Delectatio de malo vel de cogitatione mala semper est mala, quia est de objecto malo. Delectatio de cogitatione mali potest esse bona, sic enim Deus complacet sibi in cogitationibus peccatorum, & potest quis delectari a spectu artificiosæ picturæ, quamvis res picta displiceat. Idem est de delectatione circa modum, quo fit malum, ut si delecter de modo, quo alius malo pronus cecidit in lutum, quo ebrius tremule incedit, quo mulieres rixantes se mutuo impetunt; hæ enim delectationes, per se loquendo, non sunt peccata, vel cum communi *Suar. de pecc. d. 5. f. 5. n. 7. Sanch. In Dec. l. 1. c. 2. n. 4. Ovid. n. 43.*, quia tendunt in circumstantiam vel modum ab objecto malo distinctum, & de se non malum. Quod si circumstantia vel modus de se esset malus, idem dicendum foret de delectatione circa hæc, quod dicitur de delectatione circa objectum malum: Signum autem, quod quis delectetur re cogitatâ & non solâ cogitatione rei, vel modo, quo fit, est hoc imprimis, si delectetur, & nihil cogitet de cogitatione sua vel de modo, quo res fit, si enim esset de his delectatio, deberet esse horum cognitio, cum voluntas non feratur in incognitum. Deinde si non delectetur simili cogitatione vel simili modo occurrente circa res bonas, v. g. si plus delectetur arguto dicto vel facto, quando pro objecto habent aliquid turpe, quàm quando habent aliquid

aliquid honestum, manifestum signum est delectationem tunc ferri, non in solam cogitationem aut modum, sed etiam versari circa objectum cogitatum. Præterea si quis libenter loquatur objectis ejusmodi, vel libentius studeat aut eulectur circa illa, quàm alia; vel illa, quæ aut legit, videt, interpretetur in ordine ad illa, signum est, quod pronus sit ad delectationes circa talia objecta, unde in dubio, an talis homo delectetur etiam de objecto, an de sola cogitatione objecti, vel de modo, quo fit, præsumi debet quod delectetur etiam de objecto.

79. §. 3. Si delectatio de objecto malo directe datur in ipsam malitiam, v.g. si quis delectetur in damno proximi, quia damnum ipsius est, comestione carnis, quia est prohibita; furto, quia est offensivum Dei, clarum est semper esse peccatum, uti omnes tenent cum *Arr. de pecc. d. 47. n. 1.* quia talis virtualiter habet voluntatem effectivam, quæ vult malitiam objectivam, non quæ eam intendat propter seipsam, nemo enim vult malum ut malum, sed sub aliqua ratione bonæ naturæ accipitur in malitiam veluti objectum materiale intentum, ergo in actum refunditur malitia formalis, respondens malitiæ objectivæ gravi vel levi, in quam tendit actus; imò cum in actu aderit odium proximi vel Dei, aut etiam communiter contemptus legis, & sic erit mortale, secundum dicenda *n. 242.*, quamvis forte de objecto secundum se non graviter malo.

80. §. 4. Si malitia per cognitionem possit separari & reipsa separaretur ab objecto, tuncque delectatio feratur in aliquod bonum physicum quod est in objecto, per se loquendo, non est peccatum.

peccatum, uti si quis delectetur esu carniū die Veneris, cognoscendo veluti non prohibitum; ratio est, quia delectatio non fertur in objectum, prout à parte rei est, sed prout apprehenditur, ergo si feratur in objectum exercitè & efficaciter præcisum à malitia objectiva, nulla malitia formalis poterit inde refundi in actum, *Sanch. n. 10.*; quod magis declarabitur n. 85., nam talis delectatio fertur in objectum, virtualiter sub conditione, si non sit malum, qualiter concipi potest in plerisque materiis, exceptis illis de quibus n. 87.

Obj. Desiderium objecti mali, v. g. carniū die Veneris, est peccatum, quamvis aliquis vellet præscindere à prohibitione, & optaret abesse omnem malitiam objectivam, ergo etiam delectatio sic erit mala. *R. n. conseq.* Desiderium est actus efficax, qui fertur in objectum, prout à parte rei ponitur cum sua malitia, v. g. qui desiderat comedere carnes die Veneris, quod cognoscit esse prohibitum, vult comestionem à se poni, quam supposità lege prohibente scit non posse poni sine transgressione legis, ergo tendit in aliquid cum oppositione ad legem. E contra delectatio est actus inefficax, & tantum fertur in comestionem, prout objectum, seu prout in cogitatione est aliquid, v. g. utile corpori, neque hæc cogitatio infert illa, quæ essent à parte rei conjuncta cum illa comestione, ergo cum comestio in ratione objecti præscindat à malitia, non erit peccatum per simplicem delectationem ferri in illam.

§. 5. Probabilius est, quod delectatio de objecto, non tantum intrinsicè malo sed etiam ma-

lo extrinsecè, sit peccatum mortale aut veniale
 prout est objectum graviter vel leviter malum
 S. Thom. 1. 2. q. 74. a. 5. & 8. Suar. n. 4. Sanchez
 8. aliique communiter. Nec dissentit Arr. d. 4. q. 1.
 quamvis enim videatur contradicere à n. 5. 1.
 men n. 9. relabitur in hanc sententiam, dicitur
 voluntatem, ut non peccet, debere ferri in
 jectum, à quo intellectus abstrahat malitiam
 prohibitionem. Idem dicit Tann. d. 4. q. 1.
 134. & 137., videturque colligi ex illo Osee
 10. Facti sunt abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt
 Ratio autem est, quia qui delectatur objecto
 lo cogitato, approbat illud, uniendo & confir-
 mando suum affectum illi, nemo enim delectatur,
 nisi in hoc, quod ei placet, & quod reipsum
 amat, ergo sicuti objectum cogitatum est malum,
 ita etiam delectatio, cum formalis malitiam
 actus desumatur per ordinem ad objectivam
 dicas, non amari opus in re sed tantum in cogi-
 tatione; Contra est, amor delectationis in opere
 cogitato est ejusdem rationis, cujus est amor
 delectationis in opere reipsa posito, cum malitiam
 utriusque desumi debeat per ordinem ad ob-
 jectum, quod idem est in re & in cogitatione,
 ergo sicut amor delectationis circa opus mor-
 tale malum positum in re est mortale, ita etiam
 amor delectationis circa opus cogitatum
 obstat, quod talis cogitatio objecti sit actus in-
 efficax, nam est quidem inefficax respectu ob-
 jecti re ponendi, attamen respectu delectationis
 objectum intentionaliter præsens, est omnino
 efficax.

Obji. Actus inefficax, qualis est simplex de-
 lectatio, non desumit malitiam ab objecto, et

delectatio circa objectum moraliter malum ,
 (extra materiam veneream , de qua est alia ra-
 tio) poterit esse venialis tantum , ita *Vasq.* d. 111.
 c. 3. & 4. *Merat.* d. 8. f. 1. , quorum sententiam
 probabilem esse dicit *Compton.* d. 105. f. 5. n. 1. ,
 & *Sporey* in *Th. Mor.* p. 1. c. 1. c. 6. n. 23. dicit eti-
 am se valde propendere in eam , & *Oviedo* n. 9.
 citat pro ea plures AA , nec videtur probabilita-
 tem negare *S. Th.* a. 8. O ubi ait , *Quidam dixerunt,*
quod consensus in delectationem non est peccatum mor-
tale sed veniale tantum , alii vero dixerunt , quod est pec-
catum mortale , & hac opinio est communior & verifi-
milior , ergo S. Th. agnoscat probabilitatem op-
 positæ : & consequenter *Suar.* supra nimium dixit
 asserendo oppositam esse improbabilem , uti &
Azor T. 1. l. 4. c. 6. q. 1. , vocando temerariam.
 Bz. De hoc viderint *Suar.* & *Az* , nos , quod dixi-
 mus , defendimus tanquam probabilius : unde
 ad object. n. antec. , quamvis enim delectatio
 possit esse mala , licet sit de objecto secundum se
 non semper malo , secundum dicenda n. 90. , ta-
 men delectatio tum semper est mala , si fit de ob-
 jecto malo , à quo in delectationem refunditur
 malitia.

Inst. Displacencia inefficax circa rem graviter
 præceptam non est mortale , imò sæpe nullum est
 peccatū , nam *Christus* habuit displacenciam in-
 efficacem circa mortem sibi graviter præceptam ,
 ergo similiter complacencia talis efficax circa
 rem graviter prohibitam non semper erit mor-
 tale , ita *Vasq.* n. 111. & iterum c. 4. item *Compt.* n.
 2. Bz. Displacencia inefficax circa rem ut præce-
 ptam graviter , id est , ut positam vel ut ponendam
 secundum legem graviter obligantem , non est

mortale, n, talis enim displicentia censetur
 amor transgressionis seu difformitatis graviter
 legem: displicentia inefficax circa rem, quæ
 viter præcipitur & pro sensu diviso præcepti
 non est mortale, c. antec. & n. conseq. Christi
 tantum offendit naturalem displicentiam cum
 mortem secundum se, præscindendo à præ
 cepto, non habuit autem displicentiam circa ma
 ritim ut præceptam, sensu antè dicto.

82. §. 6. Probabilius videtur, quod delectatio
 objecto semper intrinsicè malo, sub conditi
 one, si liceret, si non esset malum &c., sit pecc
 tum grave vel leve, prout objectum in se est, v
 si quis delectetur in his objectis, blasphemare
 liceret; pejerarem, si Deus permitteret; odissem De
 um, si non esset peccatum; mentiter, si non esset malum
 ita Adr. Az. Laym. Suar. n. 10. Sanch. n. 23. Rho
 d. 1. q. 3. l. 3 §. 3. Loth. tr. 12. q. 2. a. 5. Buse
 relatus n. 66. aliique multi, contra Caj. Sala
 Castrop. Ovied Carden. Bonæspei d. 10. n. 47. Her
 d. 7. n. 23. Ratio est, quia licet consensus sit con
 ditionatus respectu objecti, est tamen absolutus
 respectu delectationis circa objectum, quod sem
 per est malum, & nunc per cognitionem est pecc
 tum, ergo ab eo desumit malitiam, uti alix de
 delectationes morosæ.

Respondet 1. Oviedo n. 71., per conditionem
 intentionaliter separari malitiam. Contra est
 ratio, v. g. blasphemix est semper intrinsicè ma
 la, uti supponitur, sed ratio blasphemix non se
 paratur, nequidem intentionaliter, ergo non
 ratio malitix. Prob. min., nam dicit, blasphemare
 rem, si liceret, & in hoc objecto delectatur, et
 ergo delectatio tendit in rationem blasphemix de
 sub

substantem illi conditioni, si liceret, ergo ratio blasphemiz non separatur, nequidem intentionaliter. Quod si dicas delectationem non tendere in rationem blasphemiz sed in aliquid aliud, cessat nostra questio.

Respondet 1. Per intellectum fingi ens chymericum, quod sit blasphemia sine malitia, & in hoc ens fictum tendit delectatio propter aliquam bonitatem in eo apprehensam. Contra est, illud ens fictum est blasphemia sine malitia, ergo illud ens fictum est malitia sine malitia, quia blasphemia intrinsicè & semper est mala, uti supponitur, atqui est malum delectari in malitia sine malitia, quia talis re ipsa delectatur in malitia, licet fingat non esse malitiam, & consequenter dici possit etiam delectari in non malitia, sicuti qui cognosceret hircum, quem fingeret non hircum, re ipsa cognosceret hircum, licet consequenter dici posset etiam cognoscere non hircum, ergo adhuc est malum delectari in illo ente, quod fingitur esse blasphemia sine malitia: & ratio à priori est, quia conditio illa signatè tantum & inefficaciter præscindit malitiam ab illa blasphemia, non autem exercitè & efficaciter, nequidem intentionaliter, cum supponatur esse & manere blasphemiam, quæ hinc concipi non potest sine malitia objectiva, ergo cum intellectus non possit effectivè intentionaliter præscindere à malitia, nec poterit voluntas præscindere affectivè, id est, fieri non poterit, quin affectus re ipsa feratur in illam malitiam objectivā ab intellectu propositā.

Obj. 1. Mendacium, si esset licitum, est mendacium, quod esset, si poneretur illa conditio, sed si poneretur illa conditio,

mendacium esset licitum, ergo licitè delector
eo. R. Esset licitum & illicitum: licitum si
signatè, illicitum verè & exercitè, uti jam dictum
est.

Obji. 2. Ergo vicissim erit actus inhonestus
si me delectem in hoc objecto, *odissem amorem
Dei, si esset illicitus.* R. Si reipsa à voluntate ex-
ciatur odium, quantumvis inefficax, & sub illi
conditione, c. seq., est enim displicentia de ob-
jecto semper intrinsecè bono & pro nullo casu
odibili aut displicentiâ digno.

§. 7. Multò magis est peccatum, si quis delectetur
tur objecto malo sub conditione, quæ quamvis
poneretur, non auferret malitiam, uti fit in his
*si non essem Religiosus, inebriarem me; si non essem
infernus, furarer; si possem avolare, raperem*
&c. hæc enim conditiones relinquunt totam malitiam,
quia quamvis non essem Religiosus, adhuc inhonestus
ad huc inhonestus esset ebrietas; quamvis non essem
infernus aut ego volare possem, adhuc inhonestum
esset furtum & rapina: ac tales actus videntur
habere talem malitiam, qualem haberent, si
conditio reipsa esset purificata vel non
adjiceretur. Si tamen quis per talem actum
v.g. per hunc, *si non essem Religiosus, inebriarem me*
tantùm vellet significare, quod judicet, nisi jam
esset in hoc statu, futurum fuisse, ut ob occasiones
aliasque incitamenta sæpe se inebriaret, non
ideo significetur affectus ad inebriationem, nisi
tantum erit peccatum, uti nec tum, si tantùm signifi-
cetur propensionem ad peccatum, quam in
circumstantiis vincat, Sanchez. n. 25.

§. 8. Si quis delectetur hoc objecto,
me determinare vellem vel ad negandam fidem

ad mentiendum, vellem mentiri & non negare fidem, hæc delectatio videtur habere malitiam mendacii, quamvis talis homo absolute nolit mentiri. Ratio est, quia conditio illa non tollit malitiam ab alterutro, sed relinquit utrumque objectum, sicuti in se est, malum, ergo si sub illa conditione placeat mendacium, placet, & consequenter contrahitur malitia mendacii, uti rectè *Castrop. t. 2. d. 2. p. 12.*; sicuti è contrà si sub illa conditione placeat negare fidem, peccabit contra fidem, quamvis eam absolute nollet negare. *Nec obstat*, quòd homo habens conscientiam perplexam non peccet, si eligat hoc, quod videtur esse minus peccatum, nam disparitas est, quòd in statu perplexitatis necesse sit alterutrum eligere, uti suppono, hinc prudenter eligit minus: in nostro autem casu necesse non est alterutrum eligi aut placere, sed est obligatio utrumque fugiendi; *Videri potest Sanch. c. 10. n. 25.*, qui non videtur contrarius, tantùm enim dicit electionem minoris peccati præ majore non esse malam, si nempe supponatur necessitas eligendi alterutrum, quæ hic non est. Notandum tamen, si absque affectu & complacentia in alterutro peccato aliquis tantùm enuntiativè diceret, in tali concursu prudentiùs eligendum fore mendacium quàm infidelitatem, nullum esse peccatum, uti in simili dictum est n. 83. in fine.

§. 9. Delectatio voluntatis de objecto secundùm se non semper malo, sub conditione, si liceret &c., per se loquendo, non est peccatum, saltem si excipiatur materia turpis. Ratio est, quia delectatio illa potest habere honestum, aut saltem indifferens motivum, cum objectum sit illius

illius

illius capax; & tunc cadit delectatio super subiectum de intentionaliter separatum à malitia, qua separari potest; sic Religiosus licite dicit, *si liceret habere, & haberem divitias, darem eleemosynas*, hic enim actus est honestus, quia habere divitias non est de se malum, & delectatio circa largitionem earum procedit ex motivo misericordiz: Item, *si liceret, comederem carnes die Veneris*; comestio eam illa est de se capax motivi saltem indifferentis, & seclusa per conditionem prohibitionis objectum illud non est de se malum. Idem potest esse, si quis se delectet hoc objecto, *si Titius esset hostis in bello, occiderem eum; si esset reus, & ego carnifex, suspendissem; si Deus vellet Titium mori, etiam vellem occidendum modo conditio removeat omnem malitiam, nam si non ita purificet objectum, quod maneat affectus & delectatio circa occisionem Titii etiam ex privata authoritate, aut si voluntas mortis Titii precedat volitionem Dei, ita ut velim Deum velle, ut Titius moriatur, recte notat Sanchez n. 30. fore peccatum, & merito presumitur esse talem affectum, si aliunde odorem Titium.*

36. *Dixi 1. Delectatio voluntatis, nam si objectum secundum se habeat inhonestatem, uti habet vindicta, furtum &c., delectatio appetitus sensitivi, quæ fit cum alteratione corporis circa talia objecta, non est licita, quamvis ex parte intellectus apponeretur conditio, unde si forte delectatio illa oriatur, peccabit voluntas, si ipsam consentiat, aut si velit delectationem rationalem, quæ hic & nunc esset causa naturalis & necessaria sensitivæ, ita ut hæc ideo censere*

esse volita ; Ratio est , quia appetitus sensitivus non sequitur intellectum sed phantasiam , atqui phantasia non potest apponere conditionem , cum non cognoscat conditionatè , uti rectè *Sanch. n. 33.* , neque potest præscindere rationem malitiæ à tali objecto , ergo delectatio sensitiva , in quam consentiret voluntas , tenderet in tale objectum absolutè secundum se sumptum , quod est illicitum . E contra tamen , si objectum secundum se non habeat inhonestatè , licita esset etiam sensitiva delectatio circa illud , sub conditione proposita per intellectum , & tale objectum est comestio carniùm , sub conditione , si non esset dies Veneris , cum enim illa comestio secundum se non sit inhonesta , appetitus tendet in illam , prout phantasia repræsentabit sub ratione aliqua veluti communi & abstrahente ab illicito , interim autem conditio appositæ per intellectum excludet malitiàm , *Sanch. n. 35.*

Dixi 2. Saltem si excipiatur materia turpis , quia in hac est specialis ratio , uti rectè *Ovied. n. 50.* , & dicitur à *n. 95.* , si enim voluntas delectaret se , v. g. in hoc objecto , haberem copulam , si essem in matrimonio , ex delectatione illa rationali naturaliter simul orietur delectatio sensitiva , quæ , uti jam dictum est , feretur in copulam absolutè , & commovebit spiritus genitales , magisque trahet ad consensum ; imò *Ovied.* dicit hanc delectationem sensitivam hoc ipso fore volitam , si volita sit delectatio rationalis , quæ est naturalis & necessaria illius causa : unde nec viduis licita est , saltem sensitiva delectatio circa copulam præteritam , nec sponsis circa copulam futuram , quamvis talis copula suo tempore fuerit

rit aut futura sit illis licita, ut pluribus dicitur
L. 6. p. 3. quando de Matrimonio, Et hic non
aliquid infususbitur.

88. *Obji.* Qui delectatur de comestione carnis
sta die Veneris, peccat, ergo etiam qui delectatur
de facienda, si liceret, quia conditio nihil ponit
in re, nec quicquam immutat. *Rz. n. conf.*, pro
peccat, quia actus ejus fertur in comestionem
cui à parte rei posita est cum malitia sua ob
ctiva; posterior actus non fertur in comestionem
ut à parte rei ponendam cum malitia, sed in
paratam intentionaliter à prohibitione & à ma
litia: & quamvis conditio nihil ponat in re,
immutet objectum in se, tamen si hoc non sit
intrinsecè semper malum, intentionaliter separatum
ab eo malitiam, & tum voluntas fertur in ob
jectum sub ratione objecti & ut intentionaliter
paratum à malitia.

89. §. 10. Delectatio de objecto in se malo, sed
ne culpa facto, v. g. commisso ex ignorantia
vincibili, in ebrietate, in somno &c., est peccatum
tale, quale objectum, *Suar. n. 14. Sanchez*
15. Tamm. n. 141. Bonæ-sp. n. 77. Herinx n. 1
aliquæ communiter; Ratio est; quia illud ob
jectum est in se malum; quod autem non fuerit
peccatum, ideo est, quia non fuit voluntarium
ergo si nunc accedat voluntas talem actum
probans vel de illo gaudens, quod sit in delectatione,
erit peccatum, quod specificatur à malitia
objectiva gravi vel levi. *Nec obstat*, quod ob
jectum fortè non sit intrinsecè malum, ut si
non est comestio carnis die Veneris facta
ignorantia, nam etiam illa, quando fiebat, est
materialiter mala & prohibita, uti supponitur
aliter

aliud est, si fuisset licita, v. g. propter infirmitatem, tum enim licitum esset de ea delectari, quia tum nullam habet malitiam objectivam, nequidem materialem.

§. 11. Quamvis ex parte objecti nulla sit malitia, tamen delectatio ex parte sui habet aliquando malitiam, propter oppositionem cum aliqua virtute vel cum natura rationali, uti si solutus delectetur de copula, quam licite habent duo conjuges, aut Titius de morte per infortunium illata Cajo; in his enim objectis secundum se nulla est malitia, attamen est in delectatione circa illa, quia delectatio circa copulam opponitur castitati propriæ hominis soluti, & delectatio de morte proximi opponitur charitati: Hinc universaliter infert *Carden.* illam delectationem esse malam, quæ est contra Deum, proximum vel seipsum: tunc autem delectatio est contra Deum, si objectum representetur ut irreligiosum, quomodocunque, respectu Dei vel Sanctorum, uti delectatio de conculcatione sacræ imaginis facta à fatuo: contra proximum, si delecteris de objecto ut noxio ipsi: contra seipsum, si quis delectetur de peccato vel objecto ut sibi ex aliqua saltem parte malo.

§. 12. Licita est delectatio de bono effectu ex causa mala secuto, quia hic effectus potest in se habere bonitatem, & honestè amari, non prout est à tali causa, sed secundum se; sic potest quis gaudere de pace secuta ex homicidio, de filio nato ex fornicatione. Putat etiam cum aliis maleis *Merat. d. 8. s. 1.* licitam esse delectationem de peccato, in quantum fuit causa vel occasio boni effectus, quia peccatum sub tali respectu non est ma-

ma-

malum, & in eo sensu videtur canere Ecclesia
felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere
 demptorem, sed melius dicitur tantum esse
 tum gaudere de ipso effectu secundum dicta
 n. 187., quia non est licitum gaudere de mo
 alterius ut allativa divitiarum, ergo nec de
 peccato ut causativo boni; & S. Th. 1. 2. q. 7.
 1. innuens oppositum, uti & Ecclesia supra
 plicari debent, quod velint gaudium posse
 de solo effectu, eò quod reduplicatio cadat su
 formam, quæ hîc est effectus ipse. Si tamen
 tively præscindatur malitia objectiva, id est
 malitia objectiva non moveat affectum, & de
 ctatio cadat præcisè super prædicatum, præ
 est causativum boni, delectatio non erit ma
 secundum dicta, dummodo tale prædicatum
 possit, & reipsa præscindatur ab omni malitia

92. Q. 18. Quid specialiter addendum sit circa
 ctationem turpem. R. seqq.

§. 1. Illa delectatio, in genere, dicitur turpis
 quæ est circa aliquid specialiter dedecens hon
 nem pudibundum & ingenuum: potest autem
 esse tantum scurrilis, uti si quis delectetur serm
 ne de partibus præposteris, flatibus ventris, de
 erementis &c., & tum est veniale tantum, præ
 loquendo: quod si aliquo modo spectet vel
 hat ad venerea, dicitur absolute turpis, & con
 hac in presenti agitur: est autem vel merè spi
 tualis, quæ se continet in sola voluntate absq
 ulla delectatione sensitiva, vel simul est carnalis
 si nempe accedat aliqua delectatio appetitus se
 sitivi.

93. §. 2. Delectatio carnalis, alia est venerea,
 sensibilis: venerea est, quæ sentitur circa partem

genitales per commotionem seminis vel spirituum generationi deservientium, qui spiritus re ipsa sunt sanguis subtilis veluti in aërem attenuatus, ideoque facillimè moventur. Porro causatur talis commotio, vel ab imaginatione, vel à copia seminis & eorum spirituum, vel ab ejusdem seminis mordacitate, quæ facit nervos incallescere & agitari illos spiritus, uti docet Galemus apud Bonaspei d. 10. n. 88.; & dicitur talis delectatio venerea, quia à natura ordinata est ad generationem, cui Venersm tanquam Deam præsidem statuebant ethnici. Delectatio carnalis sensibilis est, quæ oritur ex applicatione sensus ad objectum sine ulla commotione circa partes genitales, quam tamen commotionem est saltem remotè apta causare: & delectatio illa sentitur communiter circa pectus cum aliquo calore vel quasi cū emotione sanguinis aut spirituum animalium circa cor, v. g. dum quis osculatur mulierem.

§. 3. Si delectatio sensibilis non sit apta movere ad delectationem veneream, non dicitur absolute carnalis, sed purè sensibilis, qualis est delectatio ex visu picturæ, tactu holoserici, odoratu floris, auditu musicæ, gustu sacchari, tales enim delectationes oriuntur ex proportione seu connaturalitate, quam res tales habent cum organo talis sensus: & hæc delectatio non est de se mala, est tamen veniale eam quærere propter ipsam, seu quia placet sensui, sistendo in ea, ut dicitur n. 310. Quando nam autem censetur fieri consensus, vel nullus, vel semiplenus aut plenus in delectationem turpem, explicabitur n. 226.

95. §. 4. In delectatione veneres, in quam voluntas consentit, sic ferè proceditur: 1. Voluntas consentit, ut intellectus cogitet de objecto in se, p. v. g. de fornicatione. 2. Voluntas merè ritualiter complacet in fornicatione sic cogitans sine ulla commotione veneres. 3. Cum hoc est actus voluntarius phantasiæ imaginans illam fornicationem. 4. Ex hoc naturaliter sequitur complacentia in appetitu sensitivo. 5. Oritur sensatio, quæ ad tactum pertinet, causata commotione seminis & spirituum genitalium & in hac sensatione præcipuè consistit delectatio veneres. 6. Oritur cognitio spiritualis delectationis externæ, quæ est in illa sensatione. 7. Voluntas spiritualiter delectatur in hoc. 8. Cum hoc adest voluntarius actus phantasiæ imaginans illam sensationem. 9. Sequitur delectatio appetitus sensitivi in illa sensatione: & illa omnia sunt unus completus actus complacentiæ veneres. Atque ex his patet distingui inter delectationem spiritualem voluntatis & sensitivum appetitûs; item delectationem de opere externo & delectationem de motu veneres; item sensum in motum veneres & consensum delectationem circa opus vel circa motum veneres.

96. §. 5. Delectatio morosa de objecto veneres est peccatum mortale in homine, cui illicita copula, ita Carden. & alii communissimè traduntque hanc doctrinam SS. PP. ad illa verba Matt. 5. v. 27. Audistis, quia dictum est, non mecum bevis, &c. Probatur ex Jobi 31. Pcepigi fœdus oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine, quæ enim partem haberet in me Deus desuper? id est, quæ morosa

mōdo Deus mihi per gratiam justificantem ad-
esset, si hoc facerem? Item *Matth. 5.* ait, *Qui vi-*
derit mulierem &c. ubi *S. Gregorius*: Per *Moysen*
luxuria perpetrata, per auctorem verò munditiæ luxu-
ria cogitata damnatur. Ratio est, quia talis delecta-
tio est causa per se & à natura ordinata ad com-
motionem spirituum genitalium, hæc autem
commotio est mortalis in homine soluto, quia
secundùm *Galenum* est inchoatio profusionis se-
minis, ergo.

Obji. Non tenemur sub mortali vitare alias 97.
causas commotionis spirituum, v. g. studium
circa casus venereos, comestionem calidi cibi
&c., ergo nec ideo sub mortali tenemur vitare
delectationem de objecto venereo, quia est cau-
sa commotionis spirituum. R: n. conseq., di-
sparitas est, quòd tale studium vel comestio tan-
tùm per accidens & valde mediatè sit causa
commotionis spirituum, habeatque finem ho-
nestum, scilicet cognitionem veri, refectioem
corporis &c. è contrà delectatio de objecto ve-
nereo est causa per se & à natura ordinata solùm
ad commovendos spiritus genitales in ordine
ad generationem, ideo enim ei imaginationi &
delectationi sensibili internæ data est vis sympa-
rica respectu commotionis spirituum, ut ita
procedatur ad generationem, ad quam nec ho-
mines nec bruta potuissent ita allici, ac velle pro-
pagare speciem suam, nisi natura addidisset illas
delectationes circa coitum, ideoque tales dele-
ctationes sunt quædam inchoationes generatio-
nis, ergo cum generatio sit homini soluto illicita,
etiam debuerunt esse illicitæ istæ delectatio-
nes.

Inst. Si delectatio interna sit inchoatio profectionis seminis, ergo semper erit mortaliter mortalis, etiam in conjugato, si absit conjux. *Rz.* n. 98. non enim semper affert periculum proximum illius effusionis, quæ multis modis adhuc subicitur potestati voluntatis.

98. Q. 19. An delectatio turpis possit ex parvitate materiae esse peccatum veniale tantum. *Rz.*

§. 1. Si sit turpis & venerea, semper est mortale, uti probatum est l. 3. p. 1. n. 910., possitque etiam videri dicta n. 48. in *Resp.* ad 2.

99. §. 2. Dari non posse parvitate in materia venerea, tenere debent speciatim omnes inlicitate JESU, uti dictum est ibid. n. 911.

100. §. 3. Sententia concedens posse peccari tantum venialiter ratione parvitate in materia venerea, est improbabilis, ut constat ex ibidem dictis n. 910.

101. *Obj.* 1. Plures quam 20. AA. apud *Mendoz.* 5. n. 1. docent in materia luxurie dari parvitate materiae: id ipsum docuit *Santh.* de Matrim. 9. d. 46. n. 9. Similiter docet *Sporer* in *Tyr.* 1. d. 4. n. 340. citans multos alios, si distinctio contingat sine delectatione, quamvis ad levis erectione genitalium, non esse mortale, et sententia asserens dari parvitate materiae in venerea est probabilis. *Rz.* n. conseq., nam qui eorum intelligunt materiam luxurie generice, uti n. 105. dicemus: alii dicunt dari proprie imperfectiōnem actus, aut loquuntur saltem in respectu conjugatorum, & hæc non negamus quod si intelligant materiam veneream, & perfectam deliberationem ac consensum, & in hunc modum soluto, non sunt audiendi, nec ideo faciunt

verum

veram probabilitatem, nequidem extrinsecam, cum obstat auctoritas Pontificum: nec præcisè numerus Auctorum facit sententiam absolutè probabilem, uti dictum est l. 1. à n. 136. Quod attinet ad *Sanch.*, hic sententiam suam revocavit in *Dical.* l. 5. c. 6. n. 12. *Sporer* & alii ab eo citati sunt intelligendi in casu, quo quis patitur & nudè permittit talem motum, ideoque dicunt nullum tum esse peccatum. Docent tamen etiam multi cum *J. Sanch.* d. 21. n. 18. erectionem genitalium non semper esse motum inordinatum contra castitatem, nisi sentiatur delectatio ex motione spirituum, nam sæpe oritur, inquit, v. g. ex sola retentione urinæ; notatque è contrà delectationem veneream esse posse sine erectione genitalium, imò & quandoque pollutionem, uti in senibus valde debilibus aut affectis maleficio, de quibus omnibus dicit se consultuisse peritos Medicos.

Obji. 2. Potest quis velle delectationem levem, cum efficaci proposito non consentiendi 102
in gravem, ergo si suboriatur gravis, erit per accidens & non voluntaria, ergo non erit mortale. *R. n. antec.*, sicuti enim qui vult accendere unum granum pulveris, non potest habere efficacem voluntatem non accendendi reliqua grana contigua, (idem est de aliis exemplis) ita & hic, maximè cum discernere non possit quænam sit futura levis vel gravis, unde reipsa vult delectationem illam, quæ sequetur, sive sit futura levis sive gravis, ergo reipsa vult gravem, si eveniat.

Obji. 3. Delectatio venerea hoc ipso est levis, 103
quædà hic & nunc non trahat secum periculum

pollutionis vel consensûs in copulam, aut vehementer non turbet rationem, ita J. Sanchez 21. & 22. R. n. aff., quamvis enim hæc abstinere adhuc reperitur in omni delectatione venereæ gravis lucta & difficultas, ut vincatur, aut ut non adducat aliam graviolem, quæ adhuc fortius alliciet voluntatem cum certo periculo consensûs, ergo non debet censerî levis: deinde ratio nes l. 3. p. 1. n. 910. allatæ adhuc valent contra omnes alias delectationes, licet non afferant pericula & turbationem.

104. §. 4. Etiam præscindendo à commotione rituum genitalium, dicendum est, quod delectatio merè spiritualis circa materiam venereæ semper sit peccatum mortale, uti probatum l. 3. p. 1. n. 891.

105. §. 5. Si delectatio carnalis & luxuria sumitur genericè, prout est quid commune delectationi venereæ & sensibili secundum dicta n. 93., potest in illa parvitas materiz, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 892.

106. *Objicit.* Hæc propositio est 40. damnata Alex. VII., Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale, osculum habitum ob delectationem naturalem & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensûs ulterioris & pollutionis; ergo ex more Pontificis tales delectationes etiam tantum sensibiles semper sunt peccata mortalia. R. D. difficultati illi satisfactum esse l. 3. p. 1. n. 893. cætero notant omnes esse etiam hic cautè procedendum. Et ex Lessio observat Bonæ-spei d. n. 94., quamvis non adsit directa intentio commotionis venereæ, esse tamen mortale quæ delectationem sensibilem in osculis, tactibus

Complexibus &c., si hæc tria concurrant, 1. Si fiant sine necessitate vel honesta causa: 2. Si intendatur magna delectatio sensibilis: 3. Si plenus sit in hanc delectationem sensibilem consensus: Ratio est, quia tum vel indirectè quæritur etiam delectatio venerea, quæ necessitate quadam physicâ simul orietur, vel saltem erit periculum proximum consensus etiam in hanc; & propterea etiam potuit damnari propositio relata. Vide dicta l. 3. p. 1. n. 894.

Q. 20. An omnis cogitatio voluntaria de objecto turpi sit illicita. R.

§. 1. Cogitatio de objecto turpi potest esse, vel practica vel tantùm speculativa, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 895.

§. 2. Voluntaria cogitatio speculativa de re turpi non est illicita, per se loquendo, practica autem est illicita, uti pluribus explicatum est l. 3. p. 1. n. 897.

Q. 21. Quid addendum sit circa illum, qui se habet negativè circa delectationem morosam, maxime veneream, ita ut nec consentiat nec positivè resistat, sed quasi permittat. R.

§. 1. Si hoc fiat ex complacentia objecti vel delectationis, aut si quis per hoc se exponat periculo consensus in objectum vel delectationem, certum est peccare mortaliter vel venialiter, prout objectum aut delectatio erit graviter vel leviter mala: unde si dicatur aliquando licitum esse sic se habere, semper intelligi debet respectu subjecti, à quo abest complacentia & tale periculum.

§. 2. Si sit causa rationabilis se ita permissivè habendi, nullum est peccatum: causæ autem

rationabiles sunt hęc, si probabiliter timeant resistendo magis augeat, quod sæpe fit in mulieribus; si nimis molestum foret continuè resistere, quod utique esset, quando tentatio diu durat; si conatus sit resistere & nil proficere, uti habent *Azor & Sanch. in Decal. l. 1. c. 2. n. 1.* ideo necesse foret omittere actionem aliquam honestam & utilem, v. g. studium, Confessionem, Tamen d. 4 q. 3. n. 71.; maxime si opus agendum ex natura sua non sit excitativum talis concupiscentiæ, tum enim homo non tenetur illam omittere propter concupiscentiam suborituram, uti cum communi *Suar. d. 5. f. 7. n. 20.*

111. §. 3. Si absit causa rationalis, cur positi non resistatur, AA dividuntur in tres sententias, nam imprimis valde communis sententia est, quod sit peccatum, si tum non resistatur positive, saltem per actum simplicis displicentias, quamvis sit inefficax ad impediendam delectationem, saltem sit certò efficax ad cohibendam voluntatem, ne in illam delectationem consistat, & quantum est de se, conatur talem motum reprimere, uti habet *Sanch. supra*: Ratio est, quia motus tales sunt deordinatio contra rectam rationem, secundum quam tenetur voluntas gubernare appetitum sensitivum, quando facile potest, hinc *Vasq. Amic. d. 17. n. 2. Ar. d. 46. n. 26. Compt. d. 105. f. 5. n. 7. Rhod. 1. q. 3. f. 2. §. 4. Platel. n. 236. Busenb. n. 76.* et alii, & optimè *Oviedo t. 6. controvers. 4. p. 3.* dicunt esse mortale in hoc casu positive non resistere, uti mortale foret, si virgo permitteret violari: docetque *Suar. supra*, quando non est iusta causa habendi se permissivè, esse peccatum

ptum affirmativum positivè resistendi, fundatum in illo negativo, *Non concupisces*, quia aliter censeretur consentire; sicuti in præcepto negativo, *Non occides*, fundatur præceptum affirmativum tollendi causas proximè moventes ad occisionem; & omittere resistentiam & displicentiam circa tales motus, esset, inquit *Oviedo*, æquivalenter velle illos, quod utique est mortale. Et hinc applicatur adagium, quod habetur *Cap. Etsi*, De Judæis, motus vel delectationes sic permissæ illam retributionem impendunt, quam mus in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu suis consueverunt hospitibus exhibere. E contra *Arcdek*, t. 2. p. 2. t. 5. c. 6. n. 14. dicit probabile esse non peccari mortaliter, notatque idem dici à novem probatis AA.; an autem peccetur venialiter, recet: Alii multi cum *Castrop*, t. 2. d. 2. p. 10. §. 5. & cum *Merat*, d. 7. l. 8. dicunt esse veniale tantum non resistere positivè, quia aliàs multò magis esset mortale ponere actionem venialiter malam in materia luxuræ, quæ esset causa talium motuum, hanc enim actionem ponere plùs est, quàm præcisè non resistere positivè, & tamen plerique etiam ex adversariis dicunt hoc esse veniale tantum, uti relatam est l. 3. p. 1. n. 923. Et quamvis materia hinc sit de se gravis, tamen non resistere positivè habet se, uti levis negligentia circa illam, ergo erit veniale tantum. Denique *Caj J. Sanch*, d. 21. n. 3. *Tamb.* in *Decal.* l. 10. c. 2. alique multi apud hos & apud *Tann.* n. 67. dicunt, per se loquendo, nullam esse obligationem positivè resistendi, quia secundum sententiam communem, si tales motus oriantur ex causa de se honesta, non est opus abstinere à posi-

tione hujus causæ, ergo multò minùs est op
 illis naturaliter ortis positivè resistere, sed in
 troque casu permitti poterunt: unde, inquit
 gratis fingitur præceptum affirmativum eius
 sitivè resistendi, cùm satis sit appetitum ita g
 bernari à voluntate, ut ipsa in ejus actus inor
 natos non consentiat, quem solum consensu
 vetat præceptum, non concupisces: Nec obstat, qu
 communiter dicitur, qui tacet, consentire videtur
 Nam hoc valet tantùm in materia contractuum
 uti rectè *Casrop* supra: neque etiam sequitur
 re consensum virtualem vel interpretativum
 quia ut hic esset, deberet supponi obligatio po
 tivè resistendi, quam hi AA. negant. Hæc ult
 sententia, speculativè loquendo, videtur
 probabilior, in praxi tamen tenenda non
 quia quando quis facilè potest resistere positivè
 (v. g. convertendo cogitationes ad aliud ob
 jectum, aut magis attendendo ad id, quod ag
 qui modus resistendi est positivus & sufficit)
 hoc omittit, convincitur non illubenter hab
 tales motus, & esset præsumptio, inquit *Sanc*
 credere tum non adesse formale periculum con
 sentiendi in delectationem; imò talis permissio
 sæpe esset virtualis complacentia: rectè tam
 notat *Bonæ-spei* d. 10. n. 26., si motus sint leve
 melius esse contemneris sine positiva resistenti
 & facere id, quod aliàs fecisset, quia tum non
 facile periculum consensûs, & communiter mag
 gis crescunt ejusmodi motus, si adhibeatur
 flexa resistentiâ, quia ubi major est sollicitudo
 imaginatio magis desigitur in tali objecto, per
 imaginationem autem maximè augentur.

112. §. 4. *Sanch.* n. 14. dicit, si habitâ solâ displicet

tiâ simplici esset periculum pollutionis, fore mortale non resistere magis; rationem dat l. 9. de Matr. d. 45. n. 25. , quia tenetur homo sub mortali auferre causas notabiliter ad pollutionem concurrentes, qualis est delectatio venerea; pro quo citat *Silvestrum* dicentem esse mortale præviso eo periculo repidè resistere, adeoque teneri voluntatem se habere ferventiùs, ut causam illam pollutionis avertat: similiter *Castrop.* n. 4. dicit debere abesse periculum pollutionis, sed rectè addit hoc non carere difficultate, eò quòd permittere causam pollutionis à natura provientem non sit esse illius causam: loquuntur autem de motibus naturaliter ortis, non item si ab extrinseco, v. g. à tangente excitarentur, foret enim mortale habere se permisivè ad tales motus seu tactus.

DUBIUM III.

De distinctione peccatorum.

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie.

REsp. Peccata, quoad materiale sive entitatem positivam specie distinguantur ex objectis formalibus & circumstantiis speciem variantibus, quatenus ex objecti formalis rationem habent. Quoad formale autem, proximè distinguuntur ab oppositis formis, sive re et ordine virtutis, quâ privant; remotè autem & fundamentaliter, ex objectis, *Tann. d. 4. de pec. d. 1. q. 1.* Ratio primæ partis est, quia omnes actus
113.
 Specie